Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXVIII № 47 (3458) Варшава, 26 листопада 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Григорія Сподарика

Мирон Сич – почесний громадянин міста та ґміни Ґурово-Ілавецьке. с. 2

Записки киянки:
Чи можливо звикнути до війни? с. 6

Військовий волонтер Іван Шумада:
«Не почуваюся чужим, а одним з них». с. 8

ISSN 027-8254
47
9 770027 825238

eprasa.pl 8ca958cc54

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Мирон Сич – почесний громадянин міста та ґміни Ґурово-Ілавецьке

Представник нашої громади, віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич отримав звання почесного громадянина міста та ґміни Ґурово-Ілавецьке. Постанову в цій справі прийняли ради обох самоврядувань на спільному засіданні 10 листопада в ґурово-ілавецькій українській школі.

В урочистості взяли участь парламентарі, самоврядники, духовні особи, представники різних організацій, служб, установ та учні й вчителі української школи. Після урочистого ухвалення постанови лавреата привітала війт ґміни Ґурово-Ілавецьке Божена Ольшевська-Світай. Згадуючи його заслуги для регіону, війт наголосила, що особливо натхненно й активно Мирон Сич працював над розвитком місцевого комплексу шкіл з українською мовою навчання.

– Завдяки твоєму баченню й наполегливості в Ґурові-Ілавецькому виросла освітня установа, яка стала місцем діалогу, пошани та взаєморозуміння між різними культурами й національностями, – підкреслила Божена Ольшевська-Світай. Вона зауважила також, що завдяки активності Мирона Сича Ґурово-Ілавецьке сьогодні відоме не лише в регіоні та державі, але й у світі.

Про життєвий та професійний шлях лавреата розповів бургомістр міста Яцек Костка. Спочатку він підкреслив, що ради ґміни та міста вперше за чверть століття працювали разом та одностайно, що вже само собою вказує на важливість для регіону особи Мирона Сича. Лавреат народився 3 січня 1960 року в селі Остре-Бардо. У 1984 році закінчив математичний факультет Вищої педагогічної школи в Ольштині, а у 2000-му здобув післядипломну освіту в галузі європейської самоврядної та державної адміністрації. Свій професійний шлях починав із роботи з молоддю, ставши в 1984-1990 роках керівником гуртожитку та вчителем математики у школі в Ґурові-Ілавецькому. Пізніше заснував шкільний комплекс з українською мовою навчання, в якому був директором у 1990-2007 роках. Ініціював створення при школі Центральноєвропейського центру навчання молоді, який донині працює для учнів та української громади, перетворившись на місце організації культурних ініціатив. Мирон Сич як представник Об'єднання українців у Польщі започаткував низку суспільно-культурних подій, мета яких – збереження ідентичності серед української меншини Вармії та Мазур. Він також постійно активно працює на користь польсько-українського примирення і був співорганізатором зустрічі польських та українських церковних ієрархів. Від початку російської агресії бере участь у допомозі Україні. Мирон Сич є також одним з найвідоміших політиків регіону. З 90-х років засідає в сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства, був його головою, а зараз став віцемаршалком. Ініціював створення при сеймику Комісії нацменшин, яка досі є єдиною такою структурою на рівні воєводського самоврядування Польщі. У 2007–2015 роках був депутатом польського Сейму і став головою Сеймової комісії

eprasa.pl 8ca958cc54

нацменшин. Мирона Сича багато разів нагороджували, зокрема президенти, польськими й українськими орденами та хрестами «За заслуги». Він отримав регіональну медаль за заслуги на користь Вармії та Мазур. Під час промови бургомістр Яцек Костка наголосив, що лавреат постійно підтримує та допомагає мешканцям регіону. За його сприяння постав курорт, відремонтовано важливі дороги, відбувається підтримка місцевих лікарень та служб (пожежників, поліції, військових), церковних та громадських структур.

– Шановний Мироне, дякую за те, що незалежно, де перебуваєш і на якій посаді, ти завжди залишаєшся громадянином нашого міста, – підсумував бургомістр Яцек Костка.

Інші почесні гості підкреслили, що Мирон Сич є «гордим сином українського народу», який поєднує у собі польський та український патріотизми. Говорили й про те, що створена ним школа стала не лише центром регіонального українства, але також важливим осередком допомоги Україні. Новообраний маршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Марцін Кухцінський подякував лавреату за допомогу й підтримку в перших кроках в регіональному самоврядуванні та запевнив, що очікує на подальшу співпрацю, зокрема у сфері управління європейськими коштами, над чим зараз і працює Мирон Сич.

Серед тих, хто привітав лавреата, був і владика Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ Аркадій Трохановський. Він підкреслив, що відзначення Мирона Сича – це честь для всієї української громади.

– Ми всі тут хочемо, пане Мироне, подякувати вам за добро, яке творите для цього регіону, але й у ширшому контексті – за діяльність на користь українсько-польського примирення, – відзначав ієрарх. Він подякував лавреату за те, що вчить поляків шанувати Україну й усе українське.

Тим часом консул України в Ґданську Олександр Плодистий зауважив, що, коли їхав до Польщі, отримав інформацію про кожен регіон, а у випадку Вармії та Мазур йому дали лише номер телефона Мирона Сича. На місці зрозумів, чому саме так.

– Мироне, для нас ти завжди є і будеш великим українцем, – сказав консул Олександр Плодистий.

Лавреата привітали представники пожежної служби, бізнесу, служби охорони здоров'я, неурядових організацій та освітяни, серед яких була Любомира Тхір, директорка української школи в Бартошицях.

– Без тебе не було б нас і чудового українського шкільництва. Ми завжди можемо на тебе розраховувати, – зазначила Любомира Тхір, наголошуючи на силі й незламності головного героя цього свята.

Сам він, дякуючи всім за визнання й побажання, підкреслив, що майже до кінця ініціатива була для нього несподіванкою. Він розповів, що з перервою на вищу освіту його любов до Ґурова-Ілавецького і цього регіону триває з 1974 року, коли потрапив сюди як учень українського класу польського ліцею.

– Люблю це місто та ґміну, хоча б за те, що тут не можна робити дурниці, бо через годину всі про все знають, – жартував Мирон Сич, доводячи, що попри хворобу не втрачає притаманного собі жартівливого настрою. – Тут можу потиснути руку кожному навзаєм. За цю зичливість і слова підтримки особливо дякую тепер, коли маю проблеми зі здоров'ям.

Мирон Сич згадав також, що його політична кар'єра тісно пов'язана з українським походженням, тому що місцеві польські активісти розуміли, що з їхньою підтримкою й підтримкою української громади саме Мирон Сич має найбільші шанси потрапити до сеймику воєводства й там представляти ґурово-ілавецьку «малу батьківщину». Дякуючи всім присутнім, особливі слова Мирон Сич скерував до своїх близьких – дружини Марії Ольги, директорки української школи в Ґурові-Ілавецькому, і дітей – Наталії та Ярослава.

Урочистість завершилась концертом на честь Мирона Сича, у якому взяли участь молоді артисти, учні ґурово-ілавецької школи. Це від них між виконанням танцювальних і пісенних номерів можна було почути, що «пан Мирон – справжній козак нашого століття». ●

eprasa.pl 8ca958cc54

Презентація Пласту в Перемишлі

30 листопада пластуни запрошують охочих на презентацію Пласту в Перемишлі. Організатори будуть раді бачити всіх: дітей, молодь, дорослих. Зустріч відбудеться о 18:30 у світлиці Народного дому в Перемишлі.

«На зустрічі розкажемо, що таке Пласт і як грати в цю „Велику Гру". Спільно спробуємо наново оживити скаутську ідею в Народному домі», – заохочують до участі в події члени Пласту – української скаутської організації в Польщі.

Додамо, що 16–19 листопада під Варшавою відбулися XXI збори КУПО – найвищого органу Конференції українських пластових організацій. На нього приїхали пластуни з країн Європи, Південної та Північної Америк. З'їзд КУПО вперше в історії відбувся у Польщі. Про цю подію розповімо більше в окремому матеріалі.

Фото з XXI зборів КУПО надали організатори

«Голос тихої безодні» у Народному домі

25 листопада (18:30) у вечір пам'яті жертв Голодоморів в Україні в Народному домі в Перемишлі відбудеться показ моновистави «Голос тихої безодні» за однойменним твором сучасної української драматургині Неди Нежданої.

Виконавиця – Лідія Данильчук – акторка «Театру у кошику», режисерка вистави – Ірина Волицька.

Прем'єрний показ моновистави відбувся у 2015 році в Національному центрі театрального мистецтва ім. Леся Курбаса в Києві.

Документальний фільм про війну в Україні покажуть у польських кінотеатрах

З 24 листопада у кінотеатрах Польщі можна переглянути фільм «Звідки куди» («Skąd dokąd»).

Це польсько-франко-українська копродукція. Режисер і продюсер фільму Мацей Гамела веде глядача в подорож зруйнованою Україною. Його камера фіксує людей, які намагаються виїхати із зони бойових дій в інші регіони України та далі, до Польщі, на Захід. Усі вони мають одну мету – знайти надійний притулок. Документальний фільм розповідає про війну через призму особистого досвіду мирних жителів. Усі історії розказано в машині, яка перевозить людей. Автомобіль стає кімнатою очікування, лікарнею, притулком і насамперед місцем, де втікачі можуть розповісти свою історію. Це також документ про польсько-українську солідарність.

Слова «звідки» і «куди» у назві стрічки – це запитання, які її герої чують, намагаючись пройти через численні блокпости.

У середині листопада фільм вийшов на екрани кінотеатрів Франції.

Фото з сайту Польського інституту кіно

Фотовиставки про українських біженців у Варшаві

17 листопада у галереї Старомєйського дому культури у Варшаві відкриється виставка під назвою «Тато в телефоні». Авторами світлин є білоруські фотографи Юлія Лейдик та Євгеній Канапльов. На фотографіях представлено українські родини, які виїхали до Польщі на початку повномасштабної війни в Україні й досі тримають контакт зі своїми близькими з України лише за посередництвом телефону чи комп'ютера. Найчастіше на фото можемо побачити розмови дружин із чоловіками та дітей із батьками. Під час відкриття фотовиставки автори світлин розповіли про роботу над проєктом і про свій досвід опозиційної діяльності в Білорусі.

Експозиція триватиме до 4 січня наступного року.

Галерея працює з вівторка до п'ятниці о 15:00–20:00, а в суботи – о 12:00–18:00. Вхід вільний. Адреса: Staromiejski Dom Kultury, Rynek Starego Miasta 2

Спільна молитва з блаженнішим Святославом Шевчуком у Любліні

16 листопада глава Української греко-католицької церкви (УГКЦ) Святослав Шевчук разом із люблінським митрополитом Станіславом Будзіком і митрополитом УГКЦ у Польщі Євгеном Поповичем та ольштинсько-ґданським владикою Аркадієм Трохановським відслужив урочисту літургію в храмі св. Йосафата на вул. Зелена 3 у Любліні. Візит українського ієрарха був пов'язаний із відзначенням 400-ліття мученицької смерті св. Йосафата Кунцевича та 30-ліття заснування греко-католицької парафії в Любліні. Подія стала нагодою для урочистої передачі люблінського храму на вул. Зеленій для потреб греко-католиків, що живуть у місті.

Під час літургії у словах, звернених до української громади, блаженніший Святослав Шевчук запевнив, що церква весь час пам'ятає про своїх вірних за кордоном. Водночас глава УГКЦ висловив подяку за всіляку підтримку та солідарність з Україною.

«Для людей, які приїхали до Любліна, були навстіж відкриті двері багатьох плебаній, костелів і парафіяльних спільнот. Люблінський костел та підпорядковані йому структури стали євангельським прикладом безкорисливого служіння людям, приреченим на неіснування та поз-

eprasa.pl 8ca958cc54

бавленим гідності. Неможливо ігнорувати залученість усіх люблінських кіл, які працюють на польсько-українське примирення та допомогу постраждалим», – цитує архиєпископа Святослава Шевчука онлайн-журнал Католицької інформаційної агенції.

Подія відбулася з ініціативи греко-католицького пароха о. митр. Стефана Батруха й парафіяльної спільноти у Любліні.

Храм на вул. Зеленій спочатку був православною церквою, побудованою в 1790 році грецькими купцями з дозволу короля Станіслава Августа. Після 1833 року ним користувалися росіяни, а в 1922 році його передано католицькому костелу.

Фото з фейсбук-сторінки греко-католицької парафії в Любліні, авторка – Ірина Казан

Українську науковицю з Кракова нагороджено медаллю

14 листопада відбулося урочисте засідання Сенату Ягеллонського університету з нагоди Дня національної освіти, який вшановує річницю заснування першого міністерства освіти в Польщі та Європі.

Цього року 248 співробітників Ягеллонського університету були нагороджені медалями за довголітню працю – відзнаками за зразкове, сумлінне виконання професійних обов'язків. Серед відзначених – д-р Ольга Кіх-Маслей, представниця закладу польсько-українських студій Ягеллонського університету.

Українка має ступінь доктора гуманітарних наук у галузі літературознавства. Крім провадження наукової діяльності, виступає активною учасницею організацій, які, серед іншого, працюють над питанням збереження української культурної спадщини прикордоння. Є експерткою Реставраційної комісії з охорони пам'яток і розвитку церковного мистецтва Варшавсько-Перемиської архиєпархії Греко-католицької церкви в Польщі.

Д-р Ольга Кіх-Маслей – авторка численних публікацій, зокрема книги «Ім'я усопшого. Каталог греко-католицького цвинтаря у Вербиці». Її коріння походить саме з цієї місцевості. Дослідниця активно долучається до ініціатив української громади в Польщі.

На фото – д-р Ольга Кіх-Маслей під час зборів Українського вчительського товариства у Перемишлі.

Фото Павла Лози

Безплатні екскурсії українською мовою в Музеї POLIN

Музей POLIN у Варшаві запрошує на авторські екскурсії українською мовою постійною експозицією музею «1000 років історії польських євреїв».

«Під час екскурсії ми перенесемося в часі і разом з євреями помандруємо Центрально-Східною Європою. Наша подорож охопить багато міст і містечок давньої Речі Посполитої, таких як Краків, Замостя, Вільнюс, Львів та інші. Під час наших мандрівок відпочиватимемо в корчмі, відвідаємо єврейське весілля, заглянемо до дому єврейської господині та синагоги. В експозиції нас зустрінуть єврейські рабини та паломники, інтелігенція й робітники», – запрошують організатори.

Для участі в екскурсії обов'язкова попередня резервація безплатних квитків. Квитки можна зарезервувати, написавши на електронну адресу: mshpak@polin.pl. За один раз можна зарезервувати не більше двох квитків. Під час резервації необхідно написати імена та прізвища учасників екскурсії. Кількість місць – обмежена.

Найближча екскурсія відбудеться 10 грудня.

У Вроцлаві збирають солодощі для дітей в Україні

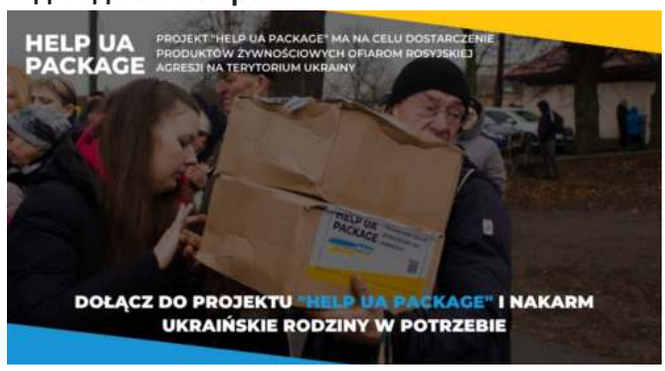

До кінця листопада вроцлавський фонд «Україна» проводить акцію «Подаруй Різдво дитині». Вона має на меті підтримати внутрішньо переміщених дітей в Україні.

«До акції може долучитися кожен! Ви можете або самостійно зібрати подарунок, або купити подібний набір в магазині», – зазначено у повідомленні на фейсбук-сторінці організаторів.

Подарунок можна приносити в Центр підтримки біженців, який знаходиться на головному залізничному вокзалі у Вроцлаві (вулиця Пілсудського 105 / Piłsudskiego 105). Організатори подають приблизний список речей, яких можна купити. Це зокрема: фігурки з шоколаду, наприклад, шоколадні Миколайчики, кілька шоколадних цукерок, вафлі, шоколадка або шоколадний батончик, шоколадне яйце, льодяник на паличці, шоколадні чи арахісові горішки.

Слід додати, що особи, які не живуть у Вроцлаві, також можуть долучитися до акції, зробивши фінансову пожертву на рахунок проєкту «Help UA Package» із зазначенням у назві переказу «Різдвяний подарунок». Організатори приймають будь-які суми пожертв, проте зазначають, що орієнтовна вартість одного подарункового набору становить 45 злотих. Зробити грошовий переказ можна на сайті zrzutka.pl. Назва збірки, організованої фондом «Україна»: HELP UA PACKAGE 2.0.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 8ca958cc54

Валерія ГУРЖИЙ

Записки киянки

Чи можливо звикнути до війни?

Скоро вже буде два роки, як триває війна в Україні. За цей час багато чого змінилося в наших думках, усвідомленні та сприйнятті. Десь біль притупився, а десь навпаки став сильнішим, і ці відчуття постійно змінюють одне одного, але попри все ми продовжуємо жити.

Про обстріли

Перші обстріли, як і більшість українців, я почула зранку 24 лютого 2022 року, і як сьогодні пам'ятаю – це було дуже страшно. Тепер я вже розумію, що то працювала ППО, але тоді ми ще не знали різницю між роботою ППО та прильотом.

Одразу після початку великої війни я виїхала до Польщі і повернулася через кілька місяців, влітку. Після мого повернення Київ не перебував під обстрілами аж до першої масованої ракетної атаки 10 жовтня 2022 року, коли росія випустила по Україні більше 100 ракет. В той день я прокинулася від вибухів, які тривали ще декілька годин з періодичним затишшям. Було знову дуже страшно, тряслися руки і завмирало серце під час гучних прильотів. Тоді обстріли росіяни влаштовували зранку і аж до кінця дня – було важко зібрати себе докупи від моторошного страху після сильного викиду адреналіну. Такі обстріли тривали всю осінь і зиму – вони були спершу щотижня, потім раз на два тижні, потім раз на місяць, а потім масовані атаки припинилися навесні. У такі моменти неймовірно сильно радієш цій тиші, потрохи забуваєш звуки вибухів та як трясеться будинок чи земля під ногами. А потім – знову просинаєшся вночі від сильних вибухів і гудіння дронів – і так майже кожну ніч протягом півтора місяця. З початку травня 2023 року та до середини червня росія атакувала ракетами та дронами Київ майже щоночі.

Мабуть, важко повірити у це, але ми звикаємо до війни. Страшно день, два, три, можливо, п'ять, а потім реально звикаєш. Знаю, що це неправильно та небезпечно, але згодом ми починаємо виходити в коридор, лише коли чутно дрон доволі близько чи знаєш, що атака наближається до твого регіону. На постійні зльоти МіГу, коли вся мапа України стає червоною через тривогу і вся життєдіяльність мусить припинитися, можеш вже і не реагувати.

Я ніколи так сильно не раділа відсутності масованих обстрілів, як після того важкого травня та червня. Була щаслива, що можу виспатися і не просинатися від вибухів. Але ми всі розуміємо, що ця тиша ненадовго, бо країна-терористка росія накопичує ракети та дрони для завдання нових масованих атак, скоріш за все по об'єктах критичної інфраструктури.

Будинок у Києві, що недалеко від мого дому, куди влучив дрон весною. Фото – КМДА

І зараз ми знову в передчутті важкої зими. 11 листопада, з перервою у 52 дні, росія вчергове масово обстріляла Київ, зокрема з використанням балістичної ракети, яка долітає швидше, ніж починає гудіти тривога.

Підготовка до зими

Минула зима була нелегкою – блекаути, а разом з ними відключення опалення та гарячої води. Перші декілька тижнів були особливо важкими. Не було графіків відключення світла, і ми навіть приблизно не розуміли, коли воно зникне, а коли з'явиться. Так само і з опаленням та водою. Тоді ми просто сиділи вдома і думали все, що приходило у голову. У першу зиму далеко не всі були готові до блекаутів, хоча дехто купував зарядні станції та генератори для власних квартир. Пам'ятаю, одного разу у мене не було світла, опалення та гарячої води 23 години – це сталося під час однієї з масованих атак. Розрядилося все, і вдома було страшно холодно.

Потім вже з'явилися графіки відключень, різні кожного дня, але відомі заздалегідь, і ми пристосувалися. Коли було світло, ми заряджали всі гаджети до наступного відключення, можна було увімкнути обігрівач чи бойлер, аби обігріти квартиру чи підігріти воду. І навпаки – коли не було світла, бувало опалення і вода. Електрику відключали і по 16 годин на добу. Стало важко працювати та взагалі якось планувати своє життя. З вечора, коли лягав спати, треба було дивитися, що дадуть зранку – світло чи гарячу воду, і думати – чи встигне нагрітися бойлер, чи все стоїть на зарядці (телефон, навушники, ноутбук, павербанки тощо), бо якщо щось забув, то можна було й пів дня просидіти з розрядженою технікою. Тоді біжиш з ноутбуком кудись працювати – в кафе чи коворкінг, які живляться від генераторів. Зв'язок працює погано: зателефонувати, викликати таксі чи загуглити щось майже неможливо, якщо стоїш на вулиці у районі, де немає світла. Або йдеш у коворкінг, а в них закінчився бензин для генератора, і вони не знають, коли він буде.

Цього року ми знову очікуємо масовані ракетні атаки, тож люди вже заздалегідь готуються до блекаутів. Багато людей купує генератори на будинки – це стосується як приватних, так і багатоквартирних будинків, також знову активно купують зарядні станції. У мене є кілька лампочок на акумуляторах, які можна зарядити чи приєднати до павербанка, підвісити на люстру, і вони будуть світити

eprasa.pl 8ca958cc54

до шести годин. Також ми під'єднали інтернет, який працює при вимкненні світла, та купили спеціальний кабель, аби можна було під'єднати роутер до ноутбука, а також спеціальний потужний павербанк та перехідник, щоб від нього можна було заряджати ноутбук. За нашими підрахунками цього має вистачити на шість годин. Радує те, що в нас газова плита, тому готувати їсти можемо навіть при вимкненні світла.

Про спілкування з тими, хто живе за кордоном

Я, вочевидь, як і багато хто зараз, маю достатньо друзів, які виїхали з України. Будь-яке спілкування з тими, хто живе за кордоном, втім як і з тими, хто живе в Україні, обов'язково переходить у площину війни. За останні півтора роки не було у моєму житті, мабуть, жодного діалогу, де не була б згадана вона – ця страшна війна.

Спілкування з закордонними друзями особливо різниться. Якщо десь у діалозі згадати, що відрізняєш роботу ППО від прильоту, вони одразу дивуються і питають: «А як ти це розумієш?» Але для нас це щоденна реальність. Коли постійно чуєш вибухи, коли живеш серед цього, вже не те, що не складно відрізнити ці звуки, – ти їх ніколи не забудеш. Звук ППО зазвичай дзвінкий – десь у небі залізна ракета збила іншу залізну ракету. А приліт – глухий та важкий звук, це більше тонни металу впало на землю з шаленою швидкістю. І це будеш пам'ятати тепер все своє життя.

Відтепер я знаю різницю між балістичними, аеробалістичими та крилатими ракетами. Знаю, за скільки кожна з них приблизно долетить до Києва. Але я ніколи в житті не хотіла знати ці нюанси.

Наслідки війни у звичайному житті

Якщо хтось каже, що війна на нього ніяк не вплинула, – я не вірю. Тільки за останній місяць я можу згадати декілька прикладів з повсякденного життя – що в ньому скоріш за все ніколи не стане таким, як до війни. Війна забрала в нас звичні слова і звичні реакції на звичайні події.

Нещодавно ХАМАС напав на Ізраїль. В той вечір я встигла поспілкуватися з кількома знайомими, і всі вони відреагували однаково – я була шокована та переповідала їм історію про те, що ХАМАС прорвав кордон Ізраїля мопедами, на що люди не розуміли, що мене дивує, адже нам кожного дня проривають повітряний простір «мопедами» (безпілотники, що летять з характерним звуком дзижчання мопеду – прим. ред.). Довелося пояснювати, що під мопедами я маю на увазі в прямому сенсі слова мопеди – транспорт, а не іранські дрони. Тож ще надовго для всіх українців мопеди матимуть взагалі інший сенс.

Раніше я завжди полюбляла дивитися у вікно на дощ та блискавку і слухати грім. Більше не люблю. Якщо з дощем все ще нормально, то блискавка з громом викликають час від часу раптовий страх, особливо під час повітряної тривоги. Такі звуки більше не асоціюються з теплим літнім днем чи затишною осінню, вони тепер асоціюються зі смертю, страхом, вибухами, ракетами та дронами. Мій стан не доходить до паніки чи істерики, але на декілька секунд звук грому чи світла від блискавки мозок асоціює з тим, до чого звик останнім часом. І це факти, з якими ми тепер живемо.

Що найстрашніше

Звичка. Немає нічого страшнішого за звичку.

У травні в будинок, що недалеко від мого дому, влучив шмат дрона – знесло два верхні поверхи, була сильна пожежа. Я тоді спала – не чула тривогу і прокинулася від сильного гудіння. Спочатку не зрозуміла що це, бо не було схоже на дрон, звук якого я чула раніше. Звук був такий, ніби я притулила вухо до трактора. Але вже за хвилину я збагнула, що це таки дрон і, судячи з усього, десь над будинком. Потім почула далеке бахкання, і стало ясно, що це ППО, яке намагається збити дрон. Перша думка – зараз його зіб'ють і уламки рознесуть мою квартиру. Я підскочила і побігла в коридор. Вже там побачила спалах – у квартирі стало світло як вдень, потім дійшов і звук потужного вибуху, а після цього – повна тиша. Дивно, як не повибивало вікна і уламки скла не влетіли до квартири. Після цього я спокійно повернулася до ліжка і заснула – і це страшно. Вже не було тих тремтячих рук чи сильного переляку, як ще рік тому. Тепер – це буденність. Вже зранку у новинах я побачила палаючий будинок, який бачу з вікна кожного дня.

Також страшно дивитися на прильоти по рідних, знайомих будинках – там, де жив чи навчався. За час війни я бачила у новинах зруйновані корпуси університетів свого рідного міста, де я навчалася, зруйновану квартиру, де колись жила, зруйнований будинок мого друга, який вижив просто чудом – він вийшов із кімнати, в яку за мить влетіла ракета. Я теж жила у тому будинку декілька років.

Дуже страшно звикати до війни, а ще страшніше, коли до війни звикають ті, чия допомога нам вкрай необхідна, – іноземці та можновладці країн Європи та Америки. На жаль, росія має багато старої, але зброї, яку вона систематично застосовує проти України та українців.

Ми продовжуємо донатити на ЗСУ та всіляко допомагати армії – це стало особливим ритуалом кожного у нашій країні, бо якби не наші славні воїни, нас і наших міст вже не було. І ми дуже сильно потребуємо світової допомоги у боротьбі за нашу країну та нашу незалежність. Кожен день в Україні гинуть люди як військові, так і цивільні, а будь-яка допомога рятує життя та наближає перемогу. ●

Зруйнований будинок в Миколаєві, в якому я колись жила. Фото – Никвести

eprasa.pl 8ca958cc54

ІНТЕРВ'Ю

Павло ЛОЗА
Фото з архіву героя статті

Військовий волонтер Іван Шумада: «Не почуваюся чужим, а одним з них»

«Коли дізнаєшся, що твій малесенький внесок урятував життя 14 людей, тоді не маєш сумніву, що кожна найменша допомога має сенс», – говорить Іван Шумада з Перемишля, який не збирає донатів, але возить допомогу. Зараз він збирається у 150-ту поїздку в Україну.

– Після тижня протестів на кордоні водії вантажівок понад тиждень змушені чекати на розмитнення в пунктах пропуску. Це пов'язано з протестом польських перевізників, які вимагають запровадження дозволів на комерційні перевезення для українських компаній. Як черги впливають на роботу волонтерів?

– Мені немає проблеми, щоб доїхати до кордону в Медиці чи Корчовій, бо черга, спричинена протестами, стосується, зокрема, вантажних машин, і рух на цих маршрутах регулює поліція. Щодо перетину самого кордону, то я як волонтер не маю жодних пільг. Але вже навчився його долати. Часто прошу водіїв у черзі, щоб мене пропустили, і вони, як правило, із розумінням ставляться до гуманітарного транспорту. Деколи пишу офіційний лист до польських прикордонників і представляюся як військовий волонтер Збройних сил України. У документі вказую, з якою метою їду й у якому напрямку. Роблю це тоді, коли везу машини типу швидкої допомоги, пожежні машини, позашляховики, а також дрони чи генератори, коли транспортую необхідні речі, наприклад, медичні вироби, які швидко мусять потрапити до військових, або перевожу поранених. Час – це основне. Якщо шлях далекий, то кожна година, витрачена на кордоні, скорочує ресурси. А вони найбільш потрібні тоді, коли треба їхати 2-3 тисячі кілометрів, тим паче вночі.

– З тобою досить важко зв'язатися. Як часто буваєш в Україні?

– Коли я в Україні, тоді перемикаю мобілку на український номер, і тому важко зі зв'язком. Щодо частоти поїздок – це залежить від потреб і можливостей. Буває, що вдається роздобути багато допомоги, треба її швидко перекинути в Україну, десь ближче до польсько-українського кордону, або терміново перегнати машину для війська – тоді бувають 2-3 виїзди на тиждень. А буває так, що є 3-4 на місяць. Немає принципу щодо часу виїздів. Теж мушу враховувати, наприклад, домашні обов'язки. На початку війни ми вивчили тут, у Народному домі у Перемишлі, фразу – «Хороший волонтер – це живий, здоровий волонтер». Треба свої ресурси вміло використовувати. Я зараз готуюся до 150-го виїзду. Здебільшого були короткі рейси, починаючи з Яворова в березні минулого року, куди віз допомогу до військових 24-ї танкової бригади.

– Тоді поїхав уперше?

– Тоді, після обстрілу Яворівського полігону в березні минулого року, організував першу серйозну гуманітарну поїздку. Саме тоді я вирішив, що це той момент, коли треба активно долучитися до волонтерської роботи. Бо війна вже біля нас, «не за горою». Пізніше були виїзди у Львів, Червоноград та Івано-Франківськ і співпраця з різними бригадами, зокрема 80-ю окремою десантно-штурмовою бригадою. Що цікаво, я возив цій «вісімдесятці» харчі, енергетики та іншу допомогу до їхнього штабу у Львові, а через пів року я їх зустрічав на фронті – у Краматорську, під Бахмутом. Ми співпрацюємо до сьогодні.

– А де ти був нещодавно?

– В Івано-Франківську. Саме туди їжджу найчастіше, бо там розташовано штаб мого волонтерського підрозділу. Його учасники – здебільшого ветерани 2014 року, які не були мобілізовані у 2022 році. Вони вирішили, що не будуть сидіти дома. Спочатку патрулювали своє місто, а пізніше створили мобільну групу, щоб їздити на лінію фронту з допомогою для військових. Я до них приєднався так: торік привіз генератор та харчі для місцевої військової поліклініки. Пізніше ще раз завіз їм допомогу, і вони запропонували мені до них приєднатися. Спершу їздили разом на східний – харківський і донецький – напрямок, зокрема в Ізюм і Краматорськ, а згодом на південний – у Миколаїв та Херсон. Так це триває вже півтора року. Я своїм бусом, який ми купили зусиллями багатьох друзів на початку війни з метою транспортувати допомогу в Україну, наїздив уже понад 80 тисяч кілометрів. Франківські військові волонтери, з якими їжджу по всій Україні, назвали себе «Королями доріг». Після чергової

eprasa.pl 8ca958cc54

поїздки вони дали мені позивний «Іван Побратим». Бути їхнім побратимом і брати участь у спільній боротьбі за перемогу – це для мене велика честь. Цікаво, що нашим командиром є колишній полковник «Беркута», який відмовився у 2014 році йти на розгін Майдану. Зараз троє з «Королів доріг» воюють на фронті, а ми продовжуємо нашу волонтерську місію. Думаю: волонтерських груп на світі існує тисячі, але тих, які доставляють допомогу військовим безпосередньо на лінію фронту, поблизу передової, – значно менше.

– Перемишль, Івано-Франківськ, Запорізька, Донецька, Полтавська області й повернення додому. Про такий маршрут ти говорив мені у жовтні. Скільки він тривав?

– Майже 3 тисячі км було подолано за чотири доби. Ми їхали конвоєм у шість машин, який організувала Оля Соляр. Було багато водіїв, дорогою ночували спершу у Вінниці, потім – разом із військовими у Великій Новосілці на Запоріжжі, а на зворотному шляху – у Березовій Луці на Полтавщині. Такий виїзд вважається не надто важким. Це оптимальний варіант – їхати 2-3 дні, зупинятися на ночівлю. Найбільш «хардкорові» рейси відбуваються саме з «Королями доріг». Наприклад, із Перемишля з самого ранку їду до Івано-Франківська, там перепаковуємо буси, після – цілу ніч у дорозі до Краматорська або під Херсон, розвантажуємося й наступної ночі повертаємося. Тобто дві ночі – у машині. Крім цього, ще двічі треба пережити перетин кордону. Тому так важливо мати поряд напарника-побратима, якому можна цілковито довіритися. Один веде машину, а другий дрімає.

– До виїзду напевно треба підготуватися.

– Інколи сам збираю допомогу. Саме тепер збираю теплі речі, бо, як кажуть військові, зимою в них два вороги: росіяни та холод. Буває також, що друзі з Польщі дзвонять і кажуть: «Маємо це й це». Маю неймовірну співпрацю з моїм другом о. Григорієм Столицею з парафії у Хшанові, який організує збірки у своїх парафіях і передає мені все, що потрібно. Часом треба речі, про котрі ми б не подумали. Наприклад, у Краматорську військові, які приїхали з-під Бахмута, сказали, що їм потрібні ключі для ремонту машин. Я подзвонив отцю Столиці, попросив 2-3 набори ключів. Отримав кільканадцять. Це дозволило обдарувати кілька бригад. Буває так, що лише від одного ключа, коли під обстрілом треба змінити колесо, пробите осколками, залежить життя 3-4 людей. На фронті дуже кмітливі хлопці. Багато з них самі вміють поремонтувати найбільш необхідні речі.

– Ніби дрібниця – ключі.

– Скажу ще одне. На початку своєї місії, коли ще їздив легковою машиною, мав іноді сумнів, чи один багажник допомоги чогось вартий? Завіз я два генератори до 24-ї бригади до Яворова. Після кількох тижнів отримую дві новини від військових – погану та хорошу. Погана така, що генератора вже немає. Хороша – генератор був у 20 метрах від бліндажа, і російська ракета, керована на тепло, що мала впасти в бліндаж, потрапила в генератор, який у робочому режимі віддає більше тепла, ніж людське тіло. Генератор відвернув на себе ракету – і 14 осіб у бліндажі вижило. Це мені нічого не коштувало – просто перевезти генератор із мого гаража в Перемишлі до військової частини в Яворові. Я тоді позбувся всіх сумнівів, чи мої зусилля мають сенс. Ще розповім про одну ситуацію. У вересні цього року разом із друзями: Ярославом Вуйциком, Іваном Мацинським і Юрком Кіхом – завіз до 23-ї бригади класний відремонтований евакуаційний пікап («Форд Рейнджер» – «Бойовий Журавель» – подарунок від членів хору «Журавлі»). Ми встигли гарно інвестувати в машину, і за її технічний стан можемо бути спокійні. Але в минулому доводилося возити машини в дуже різному стані, залежно від ресурсів, які вдавалося роздобути волонтерам на закупівлю. Однією з таких гірших машин, яку перевозили з другом Валерієм Мостовим із Ярослава, був старенький «Форд Маверік». Нам було соромно, що такого «корча» передаємо військовим. Я думав, що два тижні поїздить, і їй буде кінець. Дійсно, ця машина не воювала навіть місяця. Проте з передової вивезла на капоті двох важко поранених бійців, які не мали б шансу вижити. Це мені знову показало, що кожне наше мале зусилля може врятувати життя. Саме у цьому бачу сенс нашої волонтерської місії. Тому я ще раз повторю своє гасло, що кожен рейс – це ще один крок до перемоги.

– Пам'ятаєш, де ти був десь у середині листопада минулого року?

– Краматорськ, раніше – Херсонщина, куди ми їздили за два дні до звільнення Херсона. Там дуже відчув війну. Загалом із «Королями доріг» їздимо часто до Миколаєва.

10-11.

eprasa.pl 8ca958cc54

Продовження з 8-9 сторінок

Там активно діє благодійна організація «На хвилі», з якою співпрацюємо. Але головна наша зупинка на сході – Краматорськ. Одного разу ми їздили до військових лікарень у Краматорську, Слов'янську та Дружківці, куди возили медичні вироби. Там я побачив закривавлені, брудні, подерті ноші, що сохли перед будівлею однієї з лікарень. Вирішив, що мушу роздобути нові. Знайшов в інтернеті пропозицію на 140 штук, але за 600 км від Перемишля. Попросив о. Григорія Столицю, щоб поїхав забронювати їх, бо це було лише 100 км від його парафії. А отець одразу їх купив. Через три дні мені доставили ноші до Перемишля. Я міг передати їх різним бригадам. Завозив до лікарень також ліжка-розкладачки, які отримав від нашого Народного дому. На цих ліжках на початку війни в актовому залі Народного дому спали біженці. Ці ліжка потрапили у лікарню у Дружківці біля Краматорська. Офіцер цієї лікарні сказав, що завдяки розкладачкам зміг перекласти дванадцять поранених із підлоги. Просто там було стільки поранених, що лежали на підлозі на кариматах. Переносити біль, травми на ліжку, напевно, зовсім по-іншому, ніж лежачи на підлозі. Багато теж співпрацюю з людьми з Перемишля, особливо зі славною командою Народного дому, яку очолює Ігор Горків. Усіх їх вважаю так само своїми побратимами. Я перетнувся з багатьма організаціями. Також багато допомоги отримував від знайомих і незнайомих поляків. Неодноразово мені допомагали мої дорослі діти, котрі у своїх студентських громадах збирали кошти, за які я зміг купити бус для «Королів доріг».

– Бачу, що основне в допомозі – особистий контакт із людьми.

– Точно. З мого досвіду знаю, що в приязні, безпосередніх контактах – найбільше сили. До повномасштабної війни я не знав особисто, наприклад, Олі Соляр, хоч ми разом із Перемишля. Тепер ми спільно їздимо на запорізький напрямок, до хлопців із колишнього «Айдару», яким Оля допомагає ще з 2014 року. А чому праця Олі та інших військових волонтерів – важлива? Бо вона послідовна й зорієнтована на конкретні потреби, озвучені військовими. Маємо безпосередній контакт із бійцями і можемо ефективно їм допомагати. Потрібні речі потрапляють безпосередньо в їхні руки.

– Про що ти розмовляєш із бійцями: що питаєш, що питають вони?

– Рік тому я поїхав з Ольком Стецем у Курахово в Донецькій області до 72-ї бригади імені Чорних Запорожців. Тоді я вперше відчув, наскільки ми їм потрібні. Хлопці сказали: «Те, що ви щось привезли, – це супер, але найважливіше для нас, що ви приїхали». Таку ж фразу почув рік пізніше, коли з Ярославом Вуйциком відвідав 23-тю бригаду на Запоріжжі. Для військових зустріч із цивільними з мирного світу була не менш важлива, ніж бляшанки з м'ясом чи навіть машини, тепловізори, ноутбуки, буржуйки, генератори, теплий одяг тощо, котрі ми привезли. Вони щодня безпосередньо зустрічаються зі злом – починаючи від запаху крові, запаху смерті. Вони зазнають поранень, на їхніх очах гинуть люди, часто їхні побратими. Це їх просто задовбує, тому мають потребу відволіктися від цих картин, поговорити про звичайні побутові справи. І ось зустрічають людину з цивільного світу, яку не бачили довгий, інколи надто довгий, час – це дає їм поштовх та енергію. Коли заходжу до їхнього будинку чи в бліндаж, перестаю відчувати будь-які бар'єри між нами. Не почуваюся чужим, а одним із них. Бо якщо в цей момент прилетить снаряд, не буде поділу на волонтера й солдата, на рядового чи командира. Щодо розмов, то стосуються вони звичайних справ. Хтось говорить про своїх рідних, хтось – про те, що робитиме після війни, інший – що хотів би завести сім'ю. У наших розмовах нема великої політики. Основою цих зустрічей є усвідомлення, що цивільні не забувають про своїх захисників та цінують їхню жертву.

– Щодо політики – не питали про «напругу» між Варшавою та Києвом, зокрема в питанні транспортування зерна?

– Питають, але як самі кажуть – у цей момент це неважливе, бо для них найважливіша наша зустріч. Реаль-

eprasa.pl 8ca958cc54

но цьому радіють. Під час перших поїздок із «Королями доріг» я бачив, як волонтери обіймалися з військовими, раділи, зворушувалися. Я спочатку відчував себе людиною ззовні. Після якогось часу почав переживати те саме: я їду до друзів. Нема бар'єра, що побачу військового, якого не знаю, і його не обійму. І він теж цього хоче. Ми так одне одному дякуємо. Саме обійми, часто без слів, виявляють нашу близькість і взаємну вдячність.

– Від 2022 року майже постійно живеш збірками речей, транспортуванням допомоги. Яка твоя мотивація?

– Я працював в українській фірмі, яка у Перемишлі відкрила офіс. Коли з огляду на війну вона почала щораз слабше функціонувати, мої начальники дали згоду, що я можу їздити з гуманітаркою. Дуже вдячний їм за це. І така модель спрацьовувала півтора року, аж поки фірму довелося закрити з причини нерентабельності внаслідок війни. Проте, якби я кожного дня мав бути вісім годин на роботі, не мав би змоги їздити, як зараз. Якщо ставиться питання про мотивацію – вистачить усвідомити, що я з моєю коханою дружиною Юстиною вийшли із сімей, сповнених сильним патріотичним духом. Цей дух не дозволяв стояти осторонь. Крім цього, ми самі також є батьками і нам хотілося дати дітям свідчення любові, яке виявляється, зокрема, у волонтерстві.

– Саме так – маєш дружину, дітей.

– Я усвідомлюю, що в час, коли я займаюся чимось «не домашнім», увесь тягар обов'язків на себе переймає дружина. Якби це не було узгоджене в подружжі та сім'ї, я мусив би жити в постійному конфлікті, роздвоєнні. Волонтерство має сенс, якщо перебуває в гармонії з моїм цивільним життям, з обов'язками. Це означає, що коли я дома, то знаходжу час, щоб зайнятися справами моїх дітей та дружини, підтримати їх, вислухати й допомогти. Насамперед дати відчути, що тато й чоловік, хоч залучений у волонтерство і часто буває поза домом, ніколи не забуває, що сім'я – це його найбільший скарб. Ми з дружиною протягом тридцяти років подружнього життя зуміли випрацювати спільну ієрархію цінностей. Ми обоє – діти переселенців. Моя мама майже сім років відсиділа в тюрмах, наші батьки брали активну участь у житті української громади. Наша мотивація – це наше минуле, наше коріння. Якщо наші батьки вистояли у своїх часах, то ми маємо тепер свої часи. І треба поводити себе адекватно, щоб не осквернити пам'ять батьків і мати змогу глянути в очі своїм дітям.

– Мене колись запитав мій родич зі Львова, що я думаю про нього й про те, що він не воює. Я йому відповів тими ж словами. Як ми, українська меншина, повинні ставитися до участі в бойових діях?

– У нашій перемиській українській громаді також є особи, які пішли воювати. Це завжди суто індивідуальні рішення. Проте чи учасником війни є лише той, хто тримає зброю в руках? Чи ті, котрі воюють, не потребують того, хто може їм у цьому допомогти? Я не маю щодо цього сумніву. Коли входжу в бліндаж за кілька кілометрів від фронту, я не відчуваю себе там цивільним. Відчуваю себе одним із них. Коли отримую дзвінок із проханням про якусь потрібну річ, потім шукаю її в інтернеті, доставляю замовнику – це, по-моєму, теж конкретна форма боротьби. Вважаю, що кожен спосіб волонтерства в цей момент має свій сенс. Коли наші люди в різних частинах Польщі в парафіяльних залах або домівках плетуть маскувальні сітки чи виготовляють окопні свічки – це має такий же сенс, як те, що ми їдемо на лінію фронту, і такий же сенс, як солдати, які захищають і відвойовують нашу батьківщину, і там, далеко на сході та півдні, охороняють наш тут кордон.

– Польсько-український кордон – уряд України оприлюднив постанову, за якою, якщо вона набуде чинності 1 грудня, кожен гуманітарний товар треба буде точно вказати в декларації разом із терміном придатності, а потім двічі через 15 і 60 днів точно записати у звіті, куди кожен товар було передано. А це лише один пункт постанови із 18. Не боїшся, що тебе на кордоні зупинить бухгалтерія?

– Протягом більшості моїх поїздок до України маю досвід великої прихильності та поваги до мене з боку українських військовослужбовців – прикордонників та митників. Даю їм декларацію про перелік гуманітарної допомоги, яку перевожу, й не витрачаю багато часу на детальні перевірки. А час – це основний фактор у дорозі. Тому ця постанова мене дуже турбує, бо часу на бухгалтерію просто нема. Не хотів би я, щоб моя робота не те, що зупинилася, але навіть сповільнилася. Кожен свій виїзд називаю черговим кроком до перемоги. Зараз буде 150-й. Якщо буде треба, будуть чергові. Аж до перемоги. Аби ця перемога була. ●

eprasa.pl 8ca958cc54

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Свято «шашкевичівки»

10 листопада своє свято відзначали учні та вчителі Комплексу загальноосвітніх шкіл № 2 ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі. Розпочалося воно зі спільної молитви в соборі св. Івана Хрестителя. Після в спортивному залі відбулася урочистість за участі учнів, педагогів та запрошених гостей, серед яких були греко-католицький владика кир Петро Крик, начальниця відділу якості та управління освітою в Перемишлі Бернадета Ясінська, інспекторка відділу освіти та спорту Міського управління в Перемишлі Анна Хільчук, голова фонду ім. Ярослави Поповської Марія Стрілка, голова батьківської ради Анна Дрозд-Данько.

Присутні прослухали доповідь учительки Ірини Спольської-Мокляк про професора Степана Заброварного, котрий пішов із життя цього року. Він навчався у цьому освітньому закладі до 1945 року, є автором монографії про школу. Присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять професора та колишніх працівників «шашкевичівки», яких уже немає серед живих.

Натомість перший директор школи Юліан Бак згадав, як виглядало відновлення діяльності школи в 90-х роках.

Марія Стрілка нагороджує учнів

Голос взяла й теперішня директорка Йоанна Баран, котра нагадала, що святкування відбувається з нагоди 25-літнього ювілею перетворення «шашкевичівки» в комплекс шкіл. «Життя в школі дає не тільки знання, але ще великий досвід. Ця школа невіддільний елемент міста і, можна сказати, його візитівка. „Шашкевичівка" – це єдина освітня установа в місті, яка існує ще з довоєнних часів», – наголосила директорка, яка є випускницею української школи у Перемишлі.

Під час урочистої частини звучали привітання й спогади від інших гостей. Відбулося нагородження учнів за досягнення у навчанні, творчості, громадській діяльності та спорті.

Звісно, була й художня програма. Свої таланти присутнім показали танцювальний колектив «Аркан», ансамбль бандуристок, ансамбль народних інструментів, шкільний хор, учениці, які відвідують заняття з гімнастики.

З нагоди свята дирекція приготувала фотомонтаж, де на світлинах зображено випускників школи зі своїми дітьми, які зараз навчаються у «шашкевичівці». Його можна подивитися на фейсбук-сторінці Комплексу загальноосвітніх шкіл № 2 ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі. ●

eprasa.pl 8ca958cc54

КУЛЬТУРА

Анна РУССУ

У Варшаві презентували польський переклад книги Олександра Михеда

25 жовтня в Українському домі відбулась зустріч з українським письменником Олександром Михедом та презентація польського перекладу його книги «Я змішаю твою кров із вугіллям. Зрозуміти український Схід» («Zmieszam z węglem twoją krew. Zrozumieć ukraiński wschód», переклад – Міхал Петрик). Співорганізатором події виступило Видавництво «Czarne», модерував розмову польський журналіст і воєнний кореспондент Павел Пєньонжек.

Олександр Михед та його книга.
З фейсбук-сторінки Wydawnictwo Czarne

Олександр Михед – український письменник, член PEN Club, автор дев'яти книжок. За збірку репортажів «Я змішаю твою кров із вугіллям» був номінований на Премію ім. Юрія Шевельова, книга також потрапила до довгого списку премії BBC у 2020 році. Учасник літературних резиденцій у Фінляндії, США, Франції, Ісландії та Латвії. Живе в Києві. Після початку повномасштабного російського вторгнення призваний до Збройних сил України.

«Я змішаю твою кров із вугіллям. Зрозуміти український Схід» – це нон-фікшн, роботу над яким Олександр Михед розпочав 2016 року, вирушивши з експедицією на схід України. Книжка розповідає про історію, культуру, сучасне життя шести міст Луганської й Донецької області: Костянтинівки, Покровська, Добропілля, Лисичанська, Сєвєродонецька, Бахмута. Часові межі подій, описаних у книзі, охоплюють період від 50-х років XIX століття до сьогодення. Окрім дорожніх нотаток, спостережень, архівних даних та біографій, до неї ввійшли інтерв'ю з уродженцями Сходу: релігієзнавцем і філософом Ігорем Козловським, письменниками Сергієм Жаданом, Володимиром Рафєєнком й Оленою Стяжкіною, художниками Алевтиною Кахідзе та Романом Мініним.

– Один із головних меседжів, який мені хочеться донести, – це про особливість кожного міста, його унікальність, – розповідає Олександр Михед про свою книгу. Письменник також зазначає, що прагнув створити текст, який допомагав би наступним авторам, котрі писатимуть про інші регіони України, та дати потрібний для цього інструментарій.

Назва книги цитує погрозу, сказану першим секретарем Донецького обкому партії гірничому інженерові Олексію Нікітіну, котрий намагався організувати рух захисту прав гірників та провів за це багато років у психіатричних лікарнях радянської України. Як зазначає Олександр Михед, тотальне приниження з боку тоталітарної влади та момент, коли в тебе постійно забирають гідність, – це все важливі нюанси, які він намагається показати на прихованому рівні сюжету, щоб нагадати сучасникам, чому не варто мати ностальгію за СРСР і поверненням тоталітаризму. Проте письменник додає:

– росіяни замість денацифікувати українців у так званій спецоперації досягли протилежної цілі – декомунізації України. І якщо в когось залишались сумніви, вони просто повернули історію й показали, якими засобами ця влада працювала хоч на рівні окремого міста, хоч цілої системи. І мені здається, що тут найяскравішим прикладом є те, що українці воюють за Бахмут, а росіяни – за Артьомовск. І тільки кудись заходять – починають витягати ленінів з усіх закамарків. Для них це ключовий символ. російсько-радянська ідеологія спрямована в минуле, яке вони хочуть повернути.

Намагаючись відтворити події битви за місто Лисичанськ, котра відбулась 2014 року, Олександр Михед помітив, що одна й та сама ситуація може бути протилежно потрактована залежно від політичних поглядів, походження чи самоідентифікації респондентів. Тому правда виходила розмита, йому так і не вдалося реконструювати ці події.

Тим часом Павел Пєньонжек нагадав про справу MH17 (знищення у 2014 році збройними силами рф цивільного пасажирського літака компанії «Malaysia Airlines», що виконував регулярний рейс MH17, унаслідок якого загинули всі пасажири та екіпаж – прим. авт.), коли попри намагання росії приховати свою вину, суд встановив правду. На думку Олександра Михеда, справа MH17 – це кейс, після якого світу стала зрозуміла головна стратегія російської пропаганди, котра полягає в розмиванні реальності та створенні великої кількості версій, щоб здавалося, що жодна з них уже не є правдою. Письменник також згадав про проєкт «Розплата», створений після повномасштабного вторгнення журналістами Наталею Гуменюк, Джанін ді Джовані, Пітером Померанцевим. Ідея проєкту полягає в тому, що журналісти реконструюють воєнні злочини за такою методикою, щоб далі ці справи були передані до суду та привели до реальних вироків.

Письменник розповів, що його ставлення до міст Луганщини та Донеччини після 24 лютого 2022 року не змінилося:

– Про те, що Бахмут – фортеця, говорили з першого дня. І це було прописано в загальному розумінні місцевих: «Ми – фортеця». І коли це ввійшло на національний рівень символу і їхня самоідентифікація зіграла на такому високому рівні – було абсолютно дивовижне відчуття того, що те, про що ти знаєш, тепер знають і відчувають всі. Але одночасно Бахмут невіддільний від втрат наших друзів, наших знайомих і того, яку ціну ми платимо, щоб цей символ стояв і ця лінія трималася. ●

eprasa.pl 8ca958cc54

Майдан 1 грудня. Фото з Вікіпедії

Підготувала **Тетяна ДАНЮЧЕНКО**

10 років Революції гідності

Євромайдан або Революція гідності – національно-патріотичні протестні акції в Україні, передусім проти корупції, свавілля правоохоронних органів та сил спецпризначення, а також на підтримку європейського вектора зовнішньої політики України.

Протести розпочалися 21 листопада 2013 року як реакція на рішення Кабінету міністрів України про призупинення процесу підготування до підписання Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом. Спочатку зібралося декілька сотень людей, а вже 24 листопада – понад сто тисяч прихильників євроінтеграції.

Протести значно поширилися після силового розгону демонстрації, зокрема студентів, в Києві. Після того, як 29 листопада на Майдані відбувся мітинг, влада застосувала силу і 30 листопада вночі відбувся кривавий розгін майданівців. Стало зрозуміло, що країна рухається до авторитаризму, засадничі принципи якого відчуло на собі українське суспільство: зневага до прав людини, корупція, свавілля правоохоронних органів, репресії проти незгідних. Протести перетворилися з проєвропейських на антиурядові та стали значно масштабнішими.

Початок Євромайдану у Вроцлаві. Фото з архіву «НС»

Вечір 10 грудня 2013 року, перед спробою зачистки Майдану. Фото – Sergei Supinsky

Протести, які з кінця 2013 року відбувалися у формі мітингів, демонстрацій, студентських страйків, та силова протидія протестам із боку влади призвели до відкритого силового протистояння, яке надалі переросло у Революцію гідності, центром якої стала площа в середмісті Києва – Майдан Незалежності.

16 лютого були прийняті «Закони про диктатуру», після чого конфлікт увійшов у пікову стадію. 18-20 лютого – найтрагічніші дні Революції, тоді сталися сутички в центрі Києва, підпалено Будинок профспілок, снайпери вбили понад 70 євромайданівців, які стали Героями Небесної сотні.

В ніч на 22 лютого тодішній президент Янукович втік з України. Згодом відбулися позачергові президентські вибори, які засвідчили європейський вектор орієнтації країни. Україна отримала шанс на цивілізаційний вибір, демократію та очищення від впливу тоталітарного комуністичного минулого. ●

eprasa.pl 8ca958cc54

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Лемкы вірят

Часто было так, же Лемкы вірили не тым, котрым повинны и хыбаль, на жаль, так єст до гнеска. Воєнний парох Боднаркы, о. Ярослав Богатюк (переселенец з Західной Украіны), 26 марця 1945 р. в памятнику записали: *В селі агітаторе барз міцно нагваряют до выізду до СССР и люде ходят як збожеволілы, не знают што робити. Здає ся, же юж перестают протистояти заходам агентів и провокаторів.* О тижден запишут сесе: *Гнеска* (2 квітня 1945 р.) *по полудни з Горлиц до села приіхало трьох більшевицкых агентів, котры розгорнули горячу агітацию за выіздом до СССР. На віче, якє скликали до школы, пішол єм и я. Єден з агентів в долгій промові приобіцял легковірным Лемкам («русиньскому народови» – так іх звал) вшелеякы блага в більшевицкым «раю». По поведінці зобраных познал єм, же вірят в агітаторскы обіцянкы цацанкы, за іхню велику довірливіст приде ім тяжко покутувати. Двох агентів остало в селі, мают записувати добровольців до переселеня и загальні село підготовати до выізду* (о. Я. Богатюк, с. 65.). Роботу агітаторів єґомосьц докладнішше так описали аж під конец квітня (24 квітня 1945 р.): *Агітация за выіздом до СССР иде вшелеякыма дорогами: нагваряньом, страхом и насильством.* ***Хоц барз ся старают, то посьлідныма днями не мают такого успіху як на початку місяця. Помали люде вертают до тямы. Остудили іх вісты о страшечнім жытю в СССР. Зато кільканадцет родин хотіло забрати своіі заявы выізду. Тепер в селі остає юж 80 родин*** (перше лем 50). *Што буде з тыма родинами? Ци выселят іх на силу, ци лишат в селі, не знати до тепер.* ***Родины зголошены до выізду роблят підготовку, печут хлібы, сушат сухары… Дуже річы з жывого и метрвого майна (зерно, компері…), котрых не можут взяти, продают Полякім за глупоту, в страшный спосіб сами себе руйнуют.*** *Сусідны села, Фолюш и Воля Цєклінска, юж выіхали, але ждут на стациі в Ясьлі, бо не є для них вагонів. Бесідуют, же мешканці декотрых сел на стациі в Коросні и Саноці ждут по 6 тиждны* (о. Я. Богатюк, с. 66).

Хоц то чысто іншы часы и чысто іншый напрям маршруту, то и так знаючы през што товдышні переселенці мусіли перейти, ліпше зрозуміти гнешніх зо східной Украіны. Они тіж не вшыткы хотят од тамаль выіжджати, але пришла непрошена и неждана война и треба рятувати не добиток, а тото што важнішше – жытя. Завдякы о. Богатюку знаме, же в 1945 році боднарчанам выізд до русского раю ишол як кров з носа, тіж был непожаданий. Барз добрі знаме, же радянский рай и в нашій землі мостил собі гніздо, же нас хотіл мати в себе. Мал величезны втраты (голодомор, жертвы сталінскых репресий, мелийоны погибшых на фронтах II Світовой войны и повоєнны міґрациі Поляків и Чехів на захід), хтоси на владу робити мусіл. Адже совіты подумали, же *„русиньскому народови“* ближе єст до русскости ниж украінцям. Зато нашых предків до СССР тягли не лем обманом, але підступом и насильством. Підписуючый заяву до выізду переконал ся, же старинна пословиця правду бесідує (*Записаного и волами не витягнеш*).

Завдякы о. Богатюку знаме, же до русского раю не так легко мож было віхати, в його памятнику чытаме, же боднарчане: *Хоц выіхали зо стациі* (зо Заґужан), *то и так по дорозі долго мусят стояти в ріжных місточках.* ***На першій заграничній стациі в Хирові на переселенців жде свого рода кварантанна. Там переходят през совітскє «чыстилище», жде іх дохторский осмотр и што важнішше на чысто мусят перейти одвидини в НКВД. Займує то барз дуже часу и зато – як віст сельска несе – зобрало ся там купета люди з кільканадцетьох сел. В барз тяжкых обставынах переходят радянску дезинфекцию. Так, так тяжка єст дорога до «землі обіцяной» совітами, входячы до «раю», мусят перейти през уску браму хировской кварантанны. Гнеска, по трьотыждньовым кочуваню на стациі в Заґужанах, переселенці з Боднаркы выіхали до Хирова*** (о. Я. Богатюк, с. 68-69).

16.

Церква в Боднарці. Фото з Вікіпедії / автор Генрик Бєлямович

eprasa.pl 8ca958cc54

Продовження з 15 сторінки

Згадайме, же выіхали з Боднаркы, бо мусіли и не вшыткы были справжніма добровольцями. Неєден скорше збаламучений агентами пак прібувал одмовити ся од радянского «раю», але не дало ся юж того зробити. Завдякы о. Богатюку знаме, же того роду „добровольці" были не лем в Боднарці: *Понеділок, 25 червця 1945 р. Гарешты НКВД. Перед двома тижднями в сусідніх селах,* ***в Мацині и Вапеннім****, гарештувано нашых люди. В Мацині увязнено двох учители (з Галичыны) и декількох селян,* ***а в Вапеннім гарештували трьох, котры вернули з СССР, и іхніх родичів. Сесы втікачы з СССР до «раю» выіхали в лютім того рока и на свої очы віділи як він визерат. Кєд вернули з нього и як лем пооповідали, як там насправді єст, селяне сесых сел не хотіли юж іхати до совітского „раю", хоц перше підписали згоду. Загарештувано іх, жебы жытелів сесых сел примусити до выізду. Но и НКВД ціль осягнуло. Гарештанты попідписували новы заявы выізду до СССР, товды декого з них выпущено на волю. В згаданых селах з переляку перед новыма гарештуванями товды праві вшыткы підписали заяву на переселеня*** (о. Я. Богатюк, с. 69-70.).

Адже на папери вшыткы были добровольцями, але так по правді, то дуже з них выіхало, хоц нияк не хотіли лишати прадідівскых осел, хоц барз добрі знали, до якого «раю» іх везут. Отец Богатюк при нагоді Покрова Пресвятой Богородиці (14 жовтня 1944 р.) тяжком руком зааписали: *Перед полудньом приіхал до мня церківник з Мисцовой М. Р. зо своім сыном В., котрого вчера ранили більшевикы гранатом. Пришол з ним до дохторя на зміну опатрунку. Барз єм ся зачудувал,* ***бо-м думал, же в Мисцовой юж не є нашых люди. Довідал єм ся****, од вышше выміненого М. Р., же* ***вшыткы мешканці горішньой Мисцовой остали на своім. Мали повісти войсковой владі*** (німецкій)***, же волят вмерти на місци, ниж ити на выгнаня и на смерт з голоду. Што буде з тыма людми, трудно повісти*** (о. Я. Богатюк, с. 38-39.). Видно, же трапит ся, же Покров Богородиці не єст такым, якым бы хотіли відіти го выселенці.

З памятника о. Ярослава Богатюка знаме, же пережыли и пак пішли на схід, же декотрым з першых выселенців вдало ся з того русского „раю" вернути до рідного села, до Боднаркы тіж. Адже и боднарчане барз добрі знали, же россия не єст земльом обіцяном, туземным райом, же так по справді женут іх до величезного радянского аду. Барз добрі юж знали, же там діры в плотах кобасами не сут городжены (дехто з нашых познал юж безкреси Сибіру), же в совітскым «раю» бракує аджы того, чого на Лемковині мали під достатком. Барз добрі знали, же не є там того вшытко агітаторами так соленні приобіцюваного (чого лем душа прагнути може), же на Русинів-Лемків жде там лем совітскє ярмо, русскє. Памятник о. Богатюка роздул вшелиякы сумнівы што до іхнього добровольства, потверджат, же іхати мусіли, хоц барз добрі знали, як там насправді єст в тім совітскым русскым раю, адже аді.

Товдышній совітский рай опишу наступным разом. ●

Лауреати VI едиції конкурсу «Лемківщина оком дітини» – «Вшитки Святи на лемківских іконах»

Об'єднання Лемків юж шестий раз запросило діти малювати краєвиди і знани місця з Лемковини, жеби пізнавати землю наших прадідів. В тим році прислано 20 праць-малюнків.

Жирі конкурсу вибрало найліпши праці і признало 3 головні місця. Треба тіж доповісти, же шитки діти, котри прислали свої праці на конкурс, отримали нагороди. Конкурс попровадили: д-р Анна Бєрнат з Кракова та владика Аркадій Трохановский з Ольштина.

Наймолодши діти взяли участь в конкурсі під назвом «Лемківщина оком дітини», а старша група в конкурсі під назвом «Вшитки Святи на лемківских іконах».

Представляме лауреатів конкурсу в двох вікових категоріях:

І категорія для діти віком од садочка до четвертой кляси школи початковой («0 – IV»): «Лемківщина оком дітини»:

І місце: Антоніна Сьвятківска (Мохначка), кл. 1,
ІІ місце: Вікторія Новак (Баниця), кл. 1,
ІІІ місце: Арсен Гойсак (Горлиці), 5 рочків.

Праці, котри вирізнено:
- Гелена Барнат (Лоси), 4 рочки,
- Зузанна Баняс (Лоси), 4 рочки.

В ІІ категорії для діти віком од пятой до осмой кляси початковой школи («V – VIII»): «Вшитки Святи на лемківских іконах»:

І місце: Анастасія Гойсак (Горлиці), кл. 6,
ІІ місце: Дарія Гарасим (Криниця Здруй), кл. 7,
ІІІ місце: Францішек Пєтрушевскі (Ганьчова), кл. 5.

Праці, котри вирізнено:
- Павліна Мерена (Сьнітниця), 6 кл.
- Оля Гарасим (Криниця Здруй), 8 кл.
- Христян Плева (Ганьчова), 6 кл.
- Шимон Глух (Ганьчова), 6 кл.
- Сабіна Жаба (Висова Здруй), 8 кл.
- Мая Карлак (Висова), 8 кл.
- Роксана Куруц (Висова Здруй), 8 кл.
- Наталія Сьвятківска (Криниця Здруй), 8 кл.
- Марія Чухта (Висова), 5 кл.
- Магдалена Сьвятківска (Криниця Здруй), 5 кл.

Дякуєме барз вшитким дітям, котри взяли участь в конкурсі.

Дякуєме тіж вчителям, родичам і опікунам, котри прислали праці.

Нагороди дітям подарувала Освітова Лемківска Фундація ім. Івана Криницкого з Устя-Горлицкого.

Запрашаме до наступной едиції нашого конкурсу. Най лучит нас вшитких, розсіяних по сьвіті, а діти най оповідают о рідній лемківскій землі своїми малюнками.

Організатори конкурсу

eprasa.pl 8ca958cc54

«Довбуш» – історичний, пригодницький фільм. Режисер – Олесь Санін. Головні ролі – Сергій Стрельников, Олексій Гладковський, Дарія Плахтій, Агата Бузек, Матеуш Костюкевич, Ростислав Держипільський. Україна, 2023.

Марина ОДНОРОГ

Історія Довбушів, яка стала блокбастером

Якісний український екшн з найбільшим бюджетом за всю історію незалежної України (120 мільйонів гривень). Фільм, на якому під час 8-го фестивалю Ukraïna! у Варшаві двічі був повний зал, люди сиділи на сходах, а організатори були вимушені зробити додатковий показ. Якщо в Україні ейфорія, захват і розчарування від стрічки вже майже минули, то у Польщі лише почались.

Безумовно, «Довбуш» – стрічка, яка варта уваги та того, щоб пишатись достойним українським кінематографом. Цей блокбастер, ніби якісний фаст-фуд, пасуватиме і любителям мейстримного кіно, і тим, хто любить шукати сенси. За одні тільки неймовірні костюми та насичену і красиву картинку йому однозначно можна додати декілька балів до рейтингу.

Сюжет фільму розповідає про двох братів Довбушів – Олексу та Івана. Вже цим фактом він викликає цікавість, адже багато легенд існує про Олексу Довбуша, а от про його брата Івана відомостей набагато менше. Тут режисер і залишає загадкою насправді – хто головний герой стрічки. За всіма канонами – Олекса, але персонаж Олексія Гнатковського – Іван Довбуш своєю неоднозначністю та яскравістю може позмагатися за головну роль.

Однак, повертаємося до сюжету. Олексу Довбуша прямо з весілля забирають на війну, де він стикається зі зрадою, потрапляє в полон через польського шляхтича Пшелуцького, вдома його вважають мертвим і ставлять могильний хрест на горі. Кохана Марічка виходить заміж, брат Іван стає розбійником та очолює ватагу опришків, батьки важко переносять втрату сина. Однак Олекса повертається додому, в рідні Карпати, і в нього починається новий етап життя. Насправді таких етапів нового життя у Олекси було декілька, і тоді завжди з'являється таємничий чоловік-мудрець, який рятує його життя і «перевіряє» на життєві цінності. Чи дійсно він сміливий? Чи дійсно хоче допомагати людям? Що керує його життям?

Бої, зрада, розлука, страждання, пошуки нових сенсів – це все відбувається вже в перші хвилини фільму. Тому «Довбуш» максимально динамічна стрічка. Може, навіть занадто, адже в погоні за створенням красивої, динамічної, якісної картинки губиться глибина розкриття героїв та і взагалі самого сюжету, бо одна чітка лінія фільму не прослідковується взагалі. За цим всім ніяк не вдається повністю «розсмакувати» героїв і вони можуть здаватися досить поверхневими та пласкими.

Наприклад, головний герой – Олекса Довбуш (Сергій Стрельніков) – типовий голлівудський супергерой: зраджений, здатен на все заради свого кохання та свободи. Він має свої цінності і, навіть втягуючись в історії, які йому не до вподоби, робить так, що за ним йдуть інші.

Олекса не боїться смерті, постійно попадає в ситуації, де стара з косою стоїть поруч, але він не змінюється впродовж стрічки. Мало внутрішніх переживань і багато показових боїв.

18.

Олекса Довбуш, кадр з фільму

eprasa.pl 8ca958cc54

Іван Довбуш, кадр з фільму

Закінчення з 17 сторінки

Олекса Довбуш відкривається глядачам як воїн, його мотивація зрозуміла, але внутрішній світ слабо розкритий. Не варто порівнювати історичну постать Довбуша та того героя, якого ми бачимо у фільмі, адже можна сильно розчаруватись.

Такі ж досить рівні та недостатньо розкриті персонажі коханої Довбуша – Марічки (Дар'я Плахтій), княгині Яблуновської (Агата Бузек) та полковника Пшелуського (Матеуш Костюкевич). Жодних трансформацій впродовж фільму, стабільність та одноманітність. Їхні дії досить передбачувані, а від того спостерігати за ними цікаво лише візуально.

Єдиним героєм, який є непередбачуваним, динамічним та суперечливим, став брат Олекси – Іван Довбуш. На питання брата: «Ти що смерти шукаєш?» він відповідає: «Ні, слави». І лінія пошуку слави Іваном тягнеться впродовж всієї стрічки. Він стає ватажком опришків, влаштовує збройні напади, які є не просто для того, щоб забрати коштовності, але – показати власну силу, владу, залякати своїх жертв. Іванові подобається відчувати себе головним, мати свою зграю та щоб все було так, як він хоче. Кожен напад – це гра, де він головний герой. Схоже, що ще з дитинства Іванові хотілось також виділитись. Адже саме в Олексу колись потрапила

Марічка, кадр з фільму

блискавка, але він зміг вижити. Це про нього складалися легенди, а Іван залишався в тіні. Історія про вихід з тіні близької людини також не нова, тому впродовж всього фільму ми бачимо очікувані змагання его та серця в постаті Івана Довбуша. Саме тому за ним цікаво спостерігати. За динамічним образом Івана ховається також динамічність мови, яка, однак, вже не грає в плюс стрічці. Адже Іван розмовляє то чистою українською, то гуцульською говіркою. І цей факт дещо псує враження від стрічки та додає певної поверхневості і відчуття недопрацьованості.

Іван та Олекса – однієї крові, але різних цінностей, і ця боротьба поглядів дійсно притягає увагу. Адже Олекса хоче, щоб народ більше не був поневолений, а Іван говорить: «Наші люди – то є вівці. Їх доять, шкуру знімають, а вони лише між собою ворогують». Тут є ще одне протистояння: романтизму/оптимізму та сарказму/песимізму. Олекса вірить в те, що люди можуть самі змінити своє життя і їм тільки потрібна зброя,

Брати Довбуші, кадр з фільму

Іван не вірить у можливість кардинально вплинути на ситуацію. За ким підуть люди і чи дійсно одна людина може розбудити інших та отримати свободу, не лише власну, але й для всього народу? Відповіді можна знайти у фільмі.

Цікавим також є зображення в «Довбуші» королівської армії, яка виглядає трохи іронічно в білому одязі в карпатських лісах. Вони, ніби заведені іграшки, йдуть лісами та горами й намагаються побороти сміливих, веселих та вільних опришків, що влаштовують їм ціле «шоу» та показують всі свої здібності, а також – хто дійсно господар цих гір. Якщо говорити про сцени боїв у «Довбуші», то це однозначно сильна сторона фільму. Все виглядає продумано, натурально, інтригуюче та якісно. На цю жвавість захопливо дивитися.

Певним джерелом сили у стрічці є Карпати. Здається, вони ніби також мають свою роль у фільмі. Це дійсно не просто декорація, а повноцінний учасник всіх подій. Карпати є свідками повернення, смерті, зрад, битв, любові та вірності. Саме вони є опорою в багатьох ситуаціях та вірним помічником в боротьбі. Вони ті, хто захищають і кого треба захищати. Недарма Олекса говорить: «Тож поки ти бороніш свою землю та гори, то ніяка куля тебе не візьме». І Олексу насправді не бере ніяка куля, чи то завдяки заговореній бартці, чи то завдяки вірності своїм принципам. Але чи все так однозначно? Тут вже кожен робить свої висновки. ●

eprasa.pl 8ca958cc54

Передплата «Нашого слова» на 2023 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**104,00** зл	**208,00** зл	**416,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**118,00** зл	**236,00** зл	**472,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
95,00 євро	**190,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
145,00 дол КАНАД.	**290,00** дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
113,00 дол США	**225,00** дол США

ЗАПРОШУЄМО НА БЛАГОДІЙНУ МАЛАНКУ 2024 У КОШАЛІНІ

13 січня 2024 року (субота), початок о 20:00, KLUB PODCHORĄŻEGO CSSP (ul. Wojska Polskiego 66, Koszalin)
До танцю гратиме ансамбль «Хата Вуя Бена» з Ольштина. Допомога воюючій Україні!
Детальна інформація та резервація місць за номерами телефонів: 94/ 342 64 70 (домівка), моб. тел. 884 994 009, 609 856 353.
КІЛЬКІСТЬ МІСЦЬ ОБМЕЖЕНА!

ДО УВАГИ БАТЬКІВ!

Надсилайте нам фотографії ваших дітей, які народилися в 2023 році.
Для того, щоб вони з'явилися у святковому номері нашої газети, чекаємо на знімки до 25 грудня на електронну адресу редакції: redakcja@nasze-slowo.pl.
Просимо зазначати ім'я, прізвище, вагу, зріст, а також місцевість – бажано українською мовою. Чекайте відповіді на свій лист. Якщо відповіді немає, значить, редакція не отримала фото.
В такому разі просимо надіслати мейл ще раз або телефонувати нам: +48 (22) 677-88-10.

Редакція «Наше слово»

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 8ca958cc54

5. przegląd kina ukraińskiego

Koszalin
Centrum Kultury 105
ul. Zwycięstwa 105
15,24,26 listopad

Kołobrzeg
Regionalne Centrum Kultury
ul. Solna 1
14,15 listopad

Szczecinek
Samorządowa Agencja Promocji i Kultury
ul. Wyszyńskiego 65
18,19 listopad

Wałcz
Wałeckie Centrum Kultury
Plac Zesłańców Sybiru 3
15 listopad

FILMY
z polskimi napisami

organizator:
Związek Ukraińców w Polsce
KOSZALIN Centrum Pomorza

sponsorzy:
Pomorze Zachodnie
BODEX
ad.Media Consulting

operatorzy medialni:
POLSKIE RADIO KOSZALIN
TV MAX
TVP 3 SZCZECIN
Miasto
naszemiasto.
prestiż
GK24.pl

Dofinansowano ze środków budżetu Państwa

eprasa.pl 8ca958cc54